

Vantaan kaupungin vapaaehtoistoiminnan

Suunnitelma alaikäisten henkilökohtaisen koskemattomuuden turvaamiseksi vapaaehtoistoiminnassa

1. Johdanto

Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä (148/2014) on tullut voimaan 1.5.2014. Lain tarkoituksena on turvata lapsen perus- ja ihmisoikeuksien toteutumista sekä suojella lasta seksuaaliselta hyväksikäytöltä ja riistolta, kuten myös muulta vakavalta väkivaltarikollisuudelta ja houkuttelulta huumeiden käyttöön. Vapaaehtoisen rikostaustan selvittämisellä pyritään estämään sellaisten henkilöiden toimiminen lasten parissa vapaaehtoisena, jotka ovat aiemmin syyllistyneet lasten turvallisuutta vaarantaviin seksuaali-, väkivalta- ja huumausainerikoksiin. Tietoisuus siitä, että rikostausta voidaan selvittää, auttaa ehkäisemään ongelmia. Laki antaa toiminnan järjestäjälle mahdollisuuden tietyin edellytyksin selvittää vapaaehtoisen rikostausta. Laki edellyttää, että vapaaehtoistehtävän järjestäjä luo toimintaansa koskevat ohjeet ja menettelytavat, jotka ovat tarpeellisia lain tarkoituksen toteuttamiseksi.

Tässä suunnitelmassa kuvattujen toimintatapojen tarkoituksena on varmistaa ja edistää lasten turvallisuutta ja ehkäistä alaikäisten koskemattomuutta ja turvallisuutta vaarantavia tekoja ja tapahtumia Vantaan kaupungin vapaaehtoistoiminnassa, jossa toiminnan kohderyhmänä ovat alaikäiset.

Tämän suunnitelman pohjana toimii ohje, jonka ovat tuottaneet nuoriso-, liikunta- ja sosiaali- ja terveysalan kattojärjestöt Allianssi, Valo ja SOSTE sekä kulttuurialan toimijoita edustava Taiteen edistämiskeskus Taike: "[Toimintaohje. Lasten turvallisuutta lisäävät toimintatavat ja vapaaehtoisen rikostaustan selvittäminen](#)".

2. Vantaan kaupungin vapaaehtoistoiminta, jonka kohderyhmänä ovat alaikäiset

Vantaan kaupunki järjestää vapaaehtoistoimintaa eri palvelualueillaan – mm. kirjastoissa ja asukastiloissa. Liikunnan palvelualueella vapaaehtoiseksi voi ilmoittautua myös esimerkiksi valvomaan lasten tai nuorten vapaaharjoitteluja ja pelejä.

Alaikäisille suunnatussa toiminnassa vapaaehtoisen tehtävät ovat sellaisia, joihin valittavan vapaaehtoisen **rikostausta** voidaan tarvittaessa selvittää. Työ- ja elinkeinoministeriön ”Lasten kanssa työskentelevien rikostaustan selvittäminen” [ohjeistuksen](#) mukaan näihin tehtäviin, jotka tarkastusta edellyttävät, kuuluu:

1. alaikäisen ohjausta tai muuta yhdessäoloa alaikäisen kanssa, ja
2. vapaaehtoisen henkilökohtaista vuorovaikutusta alaikäisen kanssa; ja
3. vapaaehtoinen hoitaa tehtävää yksin tai sellaisissa olosuhteissa, joissa alaikäisen henkilökohtaista koskemattomuutta ei voida kohtuudella turvata muilla toimilla, kuten toimintaa ohjaavilla menettelytavoilla tai ohjeilla.

3. Ohjeistus alaikäisten henkilökohtaisen koskemattomuuden turvaamiseksi Vantaan kaupungin vapaaehtoistoiminnassa

Tämän ohjeistuksen tavoitteena on, että lasten turvallisuus ja koskemattomuus varmistetaan. Tällä tarkoitetaan sitä, että:

- lapsen perus- ja ihmisoikeudet toteutuvat
- lapsen henkilökohtaista koskemattomuutta kunnioitetaan
- lapsen turvallista kasvua, kehitystä ja hyvinvointia tuetaan
- lasta suojellaan seksuaalirikoksilta, väkivaltarikollisuudelta, houkuttelulta huumeiden käyttöön ja muilta lapsen turvallista kasvua uhkaavilta tekijöiltä

Vantaan kaupungilla pyritään aina **ennaltaehkäisemällä** varmistamaan alaikäisten turvallisuus. Lisäksi ohjeistetaan toimijoita tilanteisiin, joissa ennaltaehkäisevistä toimenpiteistä huolimatta häirintää tapahtuu ja siihen joudutaan **puuttumaan**.

3.1 Ennaltaehkäisy

Alla on listattu käytännöt alaikäisten turvallisuuden varmistamiseksi:

- a) Alaikäisten kanssa toimivien henkilöiden osalta sekä työsuhteessa olevien että vapaaehtoisten rikostaustat selvitetään.
- b) Toiminnassa pyritään siihen, että alaikäisten kanssa toimittaessa paikalla on aina vähintään kaksi aikuista.
- c) Kaupungilla on nimetty vastuhenkilö alaikäisten turvallisuutta koskevissa kysymyksissä kaupungin vapaaehtoistoiminnassa (yhteisöpäällikkö Hanna Kuisma).

- d) Häirintää ehkäisevää ilmapiiriä vahvistetaan ohjeistuksella sekä julkisesti tiedottamalla. Tämä suunnitelma on kaikkien luettavissa vantaa.fi/vapaaehtoistoiminta.

3.2 Puuttuminen

Tässä luvussa kuvataan, miten seurassa toimitaan häirintä- tai hyväksikäyttöepäilyjen tai -tapausten ilmaantuessa.

- a) **Vastuu asian hoitamisesta on aikuisilla**, ei lapsilla tai nuorilla.
- b) **Tarkistetaan huolellisesti kaikki valitukset ja epäilyt.** Kaikkiin alaikäisten häirintää koskeviin valituksiin tai epäilyihin suhtaudutaan vakavasti ja ne tarkistetaan huolellisesti. Lähtökohtana on aina häirinnän kohteeksi joutuneen henkilön oma kokemus.
- c) **Valituksista tai epäilyistä kerrotaan viipymättä.** Alaikäisen häirintää koskevista valituksista tai epäilyistä kuulevan aikuisen tulee aina viipymättä kertoa asiasta kaupungin vastuuhenkilölle. Aikuinen ei saa kertoa asiasta muille osapuolille. Kaupungin vastuuhenkilö on yhteydessä molempiin osapuoliin ja alaikäisen vanhempiin sekä muihin tarpeelliseksi katsomiinsa tahoihin asian selvittämiseksi.
- d) **Puututaan rikosepäilyihin välittömästi.** Aina, jos huoli lapsen koskemattomuuden vaarantumisesta herää, tapahtunut selvitetään kattavasti. Jos kyseessä on epäily vakavammasta häirinnästä tai hyväksikäytöstä, mahdollisen uhrin ja tekijän välinen kanssakäyminen katkaistaan heti. Jos on pienikin syy epäillä, että kyseessä on rikoslaissa mainittu teko, poliisia konsultoidaan välittömästi ja tehdään tarvittaessa tutkintopyyntö poliisille ja lastensuojeluilmoitus lastensuojeluun. Häirintää epäiltäessä asianosaisia kuullaan poliisin ohjeen mukaisesti. Tässä yhteydessä on myös välittömästi oltava yhteydessä kaupungin vastuuhenkilöön, jonka tehtävänä on ottaa kaupungin puolesta yhteyttä alaikäisen vanhempiin. Hän avustaa poliisia sekä vastaa kaikesta tarpeellisesta tiedottamisesta.
- e) **Hyödynnetään ulkopuolisia asiantuntijoita.** Kaupungin vastuuhenkilö voi harkintansa mukaan ottaa yhteyttä myös ulkopuolisiin vaitiolovelvollisiin ammattiasiantuntijoihin avun ja/tai neuvojen saamiseksi.
- f) **Toimitaan lasten ja nuorten edun mukaisesti.** Lasten ja nuorten turvallisuus on tärkeintä. Tilanteen selvittelyssä mukana olevien toimijoiden velvollisuutena on varmistaa, että epäasiallinen toiminta ei jatku. Mikäli aikuisen käyttäytyminen alkaa liukua väärään suuntaan, se otetaan puheeksi välittömästi. Myös mikäli nuoren käyttäytyminen aikuista kohtaan on epäasiallista, asiaan puututaan heti.

- g) Viestitään selvästi ja totuudenmukaisesti.** Varmistetaan, että kaikkia osapuolia kuullaan huolellisesti. Huolehditaan, että kaikki osapuolet tietävät, miten asian käsittely etenee. Huolehditaan kaikkien osapuolien oikeusturvasta asiasta mahdollisesti ulospäin viestittäessä.